

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priobna pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Neirankirana pisma ne primaju se. — Rokupisi ne vraćaju

Koalicija i pravaši.

Natezanja, navlačenja, nadmudrivanje, iznudjivanje: to je sadržaj dosadane političke komedije, koju od nekoliko mjeseci igra koalicija s banom dr. Tomasićem, a kojoj je Hrvatska, skoro bi rekli, mirnim, bezćutnim gledaocem. U više navrata izgledalo je, kao da je pomirba i ponovna kupoprodajna politička pogodba između bana i koalicije gotova stvar, a onda opet, radi jednog ili drugog uzroka, sve se je razplinjalo. Samo su se pregovori dalje nastavljali. Nijedan od dvaju pregovoreta nije htio biti onaj, koji će konac presjedi i za to na sebe odgovornost uzeti. Do dana današnjega između Tomasića i koalicije nije ništa zaključeno, dapače u javnosti je stvar prikazana tako, kao da je između njima dvama sve svršeno. U istinu pak tomu nitko ne vjeruje, a najmanje... koalicija.

Nego u Hrvatsku je koalicija uvela neku čudnu politiku. Politiku časovitih senzacija, sa izjavama od nekoliko dana, sa kratkotrajnim napetim izčekivanjem nečesa novoga — a to sve novo budne opet jedno staro, prastaro već u Hrvatskoj razočaranje. Tako i u ovim danima. Dr. Tomasić u svojim izjavama, ne toliko sadržinom koliko stilizacijom, žicnuo je malko šoviničke magjarske političare, koji su ponovno našli i običnu pograbili zgodu, da se obore kao opozicija na vladu grofa Khuena. To je bilo i radi mržnje na Hrvatsku kao i iz stranačkog računa. Htjeli su Tomasića i njegove čisto-krvne nagodbenjačke izjave izrabiti protiv Khuena. I onda nastadoše razpre i prepirke, a svemu je vrhunac bilo pitanje hrvatskih govora u peštanskom saboru. Kako je to teklo, već smo potanje u našem listu izvjestili. Glavno je u svemu tomu bilo za koaliciju, da je ona mogla tim uznemiriti i uzbuditi malko duhove u Hrvatskoj i operirati sa reklamom za sebe, stavljajući narodu u izgled ponovno nekakvu „borbu“ u Pešti. Velimo: samo „u izgled staviti“, jer koaliciji nije ni na kraj pameti, da s Khuenom zameće kavgu. Ona hoće samo da zameće svietu oči. A međutim u peštanskom saboru magjarski zastupnici interpeliraju vladu magjarsku radi stvari, koje spadaju izključivo u autonomni djelokrug kraljevine Hrvatske. Ta ingerencija njihovu u hrvatske stvari, s kojima, Magjari nemaju nikakova posla, posljedica je prakse, koju je koalicija uvela. Ona je stvorila svu silu precedensa, kada je pred peštanski sabor iznašla stvari, koje su spadale samo pred hrvatski i kada je za svako pitanje trčkarala i intervenirala kod magjarskog ministra predsjednika, da izmoli njegovu podršku. Ovakove pojave ponukale su Magjare, da si prisvoje neku kompetenciju i ingerenciju u autonomne hrvatske stvari, kao što se to ovdje dana zbilom sa onom interpelacijom Bathyanya o predstojećem imenovanju dra Bauera koadjutorom nadbiskupije zagrebačke. Ovakav je položaj koalicija stvorila u Pešti.

Kod kuće pak igra se opozicije prama Tomasiću i izrabljuje pred neupućenima i lahkovjernima rieč: ustavnost. Zabrinula se je za svoju ustavnost Hrvatske. I onda se zauzela za konstituiranje sabora. Borba je između nje i današnjih sastav hrv. sabora i uz razmjernost, naka, koalicija ne ima sama po sebi većine. U tom mutnom položaju mogao bi Tomasić lovit — misli koalicija i strepi pred samom pomisliju, da bi joj se predsjedništvo moglo izmaknuti i tako izneti poraz, koji bi imao jakog odjeka i kod njezinih pristaša, kod kojih se već pojavljuje sustalost, dizorientacija i nerazpoloženje za daljnje „borbe“. A pošto koalicija barem za daljnje „borbe“, da će preuzeti uredništvo srbskog lista „Dubrovnik“, ipak ovdje se glasa, da nam ide u Dubrovnik, a za stalno i s njim bi Spljet opočino, kad bi ga nestalo. Iz najpouzdanijega izvora pak smo bili

ustavnost. I onda sazivlju na konferencije pravaše, čak i one, za koje su do zadnjega časa govorili, da su s njima prekinuli svaki saobraćaj. I pravaši na konferencije, idu u nadi — kao što su uvijek nastojali — da će nešto dobra za narod i Hrvatsku izvjestiti.

Ne znamo koliko je važno, u današnjim prilikama u Hrvatskoj pitanje predsjedništva. Mislimo: za pravaše. Ta suradnja, na koju koalicija zove pravaše, morala bi, u koliko se glasa, imati nešto širi i sadržaj i objam. Sad nastaje pitanje, da li je i u koliko je uputno, da se pravaši u te eksperimente upuštaju. Prilike u Banovini jesu zamršene, jesu i skoro abnormalne, ali u čitavom tom kaosu jasno izbija jedno: gorko iskustvo. To iskustvo pravaše uči, da među nagodbenjacima i državopravnim strankama zija nepremostivi jaz. Zbliženje tih dvaju ekstrema može nastati, samo ako se jedna stranka odreče svog programa. Tu nam je bivša koaliciona stranka pravaševom podukom. Ona nam je primjerom, kako nagodbenjaci kao takovi ne će u nikakvom slučaju popustiti. Ta u onaj tabor idu samo elementi kompromisa, elementi pogađanja, oni, koji uzmiču od svake odlučne akcije te su u svemu za polovične mjere. S takovim državopravnim radikalci, koji zagovaraju i u programu nose odlučnu borbu i jasan, čist pravac ne mogu u nikakove suradnje stupiti, jer mogu već unaprijed biti stalni, da će ih koalicija ili izigrati ili na cjeđilu ostaviti. Za to mi i ne vjerujemo u one glasine, koje govore o prelomu između Hrvatske i Ugarske, t. j. u ovom slučaju između koalicije i Magjara. Za to nam se čine suvišna sve one konferencije. Dandanas ima u Hrvatskoj samo dvije stranke: pravaška i nagodbenjačka. Prva je opozicionalna, ali razcepkana kako je, slabog utjecaja ima; druga je „regierungsfähig“, samo ju od vlade daleko drže inad i lične razmirice. I čitava borba u doglednoj budućnosti vrtiti će se oko ovih dviju stranaka, oko ovih dviju opriečnih ideja, koje jedna druga izključuju. S toga svi pokusi, da se od nagodbenjaka nešto postigne, da im se ulije odlučnosti i radikalizma, bezplodni su. U Hrvatskoj će nastati bolja vremena i sredniji odnošaji, kada se pristaše ovih dviju opriečnih ideja i pravaca okupe svaki oko svog, ali jednog barjaka i kada će se imati jednu jedinstvenu državopravnu stranku i jednu nagodbenjačku. Borba će biti lakša, jer će poprilično biti barem čisto, a tabori točno određeni i zaokruženi.

Je l' se nudio - nije li se nudio ?

Spljet, 12. prosinca. E da g. Antonija Stražičića usitkamo jednom za uvijek, barem pred štov. Čitatelje, „Hrv. Rieči“, evo Vam šaljem podpuni historijat od g. 1904, i to sve dopise „Hrvatstva“ i odgovore mršave „Jedinstva“, i tim će se svak podpuno osvjedočiti dali je ili nije pisao presv. biskupu Nakiću dne 17. V. (godine) kad je radio u kancelariji jednog odvjetnika) što mu je „Hrvatska Država“ pisala u br. 3 od 19 stud. i u br. 5. pros. o. god., na što je Stražičić umukao kô riba. Ako „Hrv. Država“ nije ovako mogla u cielosti izneti sve ovo što mi šaljem, uzrok je bio, jer nije imala prostora, ali je hvaljevredno naznačila sve brojeve „Hrvatstva“ „Jedinstva“ i „Obzora“. Evo dakle „podpuni historijat 1904 god. sve redom kako se polemiziralo: „Hrvatstvo“ br. 141. od 20. X. 1904.

Premda g. urednik „Jedinstva“ (mlin svakoga brašna), nieće, da će preuzeti uredništvo srbskog lista „Dubrovnik“, ipak ovdje se glasa, da nam ide u Dubrovnik, a za stalno i s njim bi Spljet opočino, kad bi ga nestalo. Iz najpouzdanijega izvora pak smo bili

*) Nije se čuditi, buduć se podpisao u knjigu posjetitelja „Male Braće“ u Dubrovniku ovako: Antonija Stražičić rimokatolički Srbin: dakle, svaka pica svome jat leti! Op. dop. „Hrvatstva“.

obavješteni, da se taj gospodin pismeno nudio presv. biskupu Nakiću za urednika „Dana“, poslije, odkako je, kako je poznato, jednog drugoga obružio; nego na naše začudjenje, taj nam izvjestitelj reče: ne čudite se, on je htio (ali...) preuzeti uredništvo „Dana“ i u prvom broju bio bi javio svojim čitateljima „Dana“, da sve ono što je srbsko-židovsko glasilo („Jedin.“) pisalo protiv „Danu“, to je bila najveća laž! Tableau!

„Hrvatstvo“ br. 145. od 25. X. 1904. Izpravak. Uredništvo spljetskog „Jedinstva“ poslalo nam je ovaj izpravak:

Na temelju zakona o tisku pozivljem Vas, da štampate ovaj moj izpravak:

— Nije istina što se piše o meni u „Hrvatstvu“ broj 141, u dopisu iz Spljeta; „Iz najpouzdanijega izvora smo bili obavješteni, da se je taj gospodin pismeno nudio presv. biskupu Nakiću za urednika „Dana“.

— Nije istina da je presv. biskupu obećao da će u prvom broju „Dana“ oprovgnuti sve, što je pisao u „Jedinstvu“ i izjaviti, da je u „Jedinstvu“ pisao sve samu laž.

— Nego je istina, da je ovo tek druga godina, što izlazi „Dan“, a brzo će deset godina, da ja sa presv. Biskupom nijesam izmijenio ni jedne rieči usmeno ni pismeno. Spljet, 21 listopada 1905.

A. Stražičić, urednik „Jedinstva“
Dodatak uredništva; Donašamo taj izpravak, pak mislimo da je sada red na našem dopisniku.

„Obzor“ br. 244 od 25. X. 1904. Izjava. Primamo od gosp. urednika „Jedinstva“ ovo pismo: Cijenjeni gosp. uredniče! „Hrvatstvo“ je doniole dopis iz Spljeta, u kojemu se o meni piše ovo: — Iz najpouzdanijega izvora smo bili obavješteni, da se je taj gospodin pismeno nudio presv. g. Nakiću za urednika „Dana“, poslije odkako je, kako je poznato, jednog i drugoga obružio. Suvviše nadodaju u istome dopisu, da sam u tom pismu obećao biskupu, da ću u prvom broju „Dana“ oprovgnuti sve što sam pisao u „Jedinstvu“ kao lažno. Kako „Jedinstvo“ ne smije dolaziti u banovinu, ja Vas molim, gosp. uredniče, da bi mi dozvolili preko Vašeg uglednog lista izjaviti ovo: Tek su dvie godine, da je počeo izlaziti „Dan“ u Spljetu, a brzo će deset godina, da ja sa presv. biskupom Nakićem nijesam izmijenio ma jedne rieči, ni usmeno, ni pismeno. Prema ovome pada gornja podvala, te izjavljujem, da nije istina, da sam se nudio za urednika „Dana“ i ono obećavao protiv „Jedinstva“, u čemu podvala čisto djetinji, jer svak ko čita „Jedinstvo“, zna da mu pravac kršćanski i katolički, ako i nije furtimaški, a najbolji dokaz, da „Jedinstvo“ među svećenicima dalmatinskim ima vrlo mnogo predplatnika i suradnika. Ovih zadnjih zaista dva puta više nego „Hrvatstvo“ i „Dan“ skupa sa tom razlikom, da u „Jedinstvu“ svi pišu gratis. — A. Stražičić, urednik „Jedinstva“.

„Jedinstvo“ br. 86. od 25. X. 1904. Opet intriga. U „Hrvatstvu“ čitamo, u dopisu iz Spljeta: „Iz najpouzdanijega izvora smo bili obavješteni, da se je taj gospodin (urednik „Jedinstva“) pismeno nudio presv. biskupu Nakiću za urednika „Dana“, poslije, od kako je, kako je poznato, jednog i drugoga obružio.

Za ovim, da je u tom pismu na biskupa Nakića naš urednik obećao, da će u prvome broju „Dana“ proglastiti da je sve ono laž, što je pisao u „Jedinstvu“.

Na ovu podvalu, na ovo nedostojno srestvo, kojim se služe, izjavljujemo ovo:

Tek je druga godina, što je počeo izlaziti „Dan“, a brzo će deset godina, da se naš urednik nikada nije sastao s biskupom Nakićem, nikada š njime izmijenio, mi njemu rekao ili napisao ma jedne rieči o ničemu, ni

usmeno, ni pismeno. I ne samo š njime, ali nikada s nikim o tome nije govorio, ni pisao. Zaista ova pojave, ma koliko tugaljive, ujedno su i smješne.

Skujte ih, izvjesni velečasnici, boljih, — kad je već parola: „da ga nestane iz Spljeta“.

„Jedinstvo“ br. 86. od 25. X. 1904. Želja. „Hrvatstvu“ pišu iz Spljeta: „Za stalno s njim bi (s urednikom „Jedinstva“) Spljet opočino, kad bi ga nestalo“.

U ovim riečima ključ je sviju napadaja protiv njemu. Valja da ga nestane iz Spljeta!

„Hrvatstvo“ br. 152. od 3. XI. 1904, Spljet, 30 listopada 1904.

(O izpravku g. A. Stražičića.) Da je g. A. Stražičić stari bizantinac, vješt izvratanju, izkrivljanju i previjanju, to je poznato barem po svuda, gdje je samo on boravio i živio, ali uza sve to ostali smo iznenađeni, kad nam pade u ruke br. 145. „Hrvatstva“, sa onakovim „izpravkom“ (!?) A. Stražičića. Za onakov izpravak htjela se je smionost jednog Stražičića!

Vas taj izpravak (!?) nije nego sama igra rieči. Mjesto „Dana“, stavite „Katolička novina“; mjesto „presv. biskupu“ stavite „u obće“, i slično, pa sve, što kaže u svom „izpravku“ (!?) A. Stražičić, da nije istina, gola je istina.

Davno je davno A. Stražičić dobio život na uredništvu „Jedinstva“, sa svim onim intrigama i židovstvom, njemu dobro poznatim, a o tomu ima i pismeno svjedočanstvo. A davna je isto tako i misao o utemeljenju Katoličke novine u Spljetu, pa je li onda čudo, da je A. Stražičić u onoj stisci svim srcem čimnu, da se dočepa njegovog uredništva! To mi više, kad ga je doveo O. Mišković u Spljet za suradništvo „Gospine Krunice“? Kad je pak bilo godine 1900, kad je za utemeljenje Katoličke novine i odbor bio sastavljen, tad je čelnija Antonijeva svoj vrhunac bila dostigla, a to je obće poznato u Spljetu.

Ali kako će na uredništvu „Katoličke novine“ Antonije koji je baš tada malo prije bio onako grozno oklevetao svećenstvo? Tomu se je Antonije u sebi smijao; to bi on najlakše bio riešio; svak zna, da bi on bez otezanja ne u prvom broju te „Katoličke novine“, da li na prvj stranici, na čelu lista i s velikim slovima običnom si lakočom bio izjavio lažnim prvašnje pisanje „Jedinstva“; ta staro je načelo Antonijevo: „Čovjek je gospodar reči i porечи.“

Tako je u stvari. U našem dopisu pak rabili smo „Dan“ mjesto točnije „Katoličke novine“; s jednostavnog razloga, što davno naučijene „Katoličke novine“ u Spljetu, sada se zovu „Dan“.

Ali ono, što je najdrzovitije i najbezobnije u onom izpravku (!?) jest, da Antonije tvrdi, da on sa presv. biskupom nije izmijenio ni jedne rieči, ni usmeno, ni pismeno; a mi mu kažemo, i opetujemo, da je to gola nestina. da, prava laž; jer nam je izvjestno poznato, da je Antonij Stražičić, a ima tomu puno manje od 10 godina, pismeno izmijenio mnogo rieči sa presv. biskupom, a kad bi to pismo izašlo u javnosti, koliko bi nam se Antonijejev misli odkrio! Hoće li se to dogoditi? Neka Antonije pazi! Obznanjen, na pol spašen!

„Jedinstvo“ br. 90. od 8. XI. 1904. Žalostna pojava. „Hrvatstvo“ je skoricice objelodanilo dopis iz Spljeta, u kojem je bilo rečeno čisto i bistro, kako dopisnik zna pouzdano, da se je naš urednik nudio za urednika „Dana“, i to pismeno presv. biskupu Nakiću, i da mu je pismeno obećao, da će se u prvome broju „Dana“ izjaviti protiv „Jedinstva“.

Odgovorilo se, da je tek druga godina, što izlazi „Dan“, a brzo će deset godina, da naš urednik sa biskupom nije izmijenio ni jedne rieči ni usmeno, ni pismeno.

U „Hrvatstvu“ je sada opet dopis iz Spljeta; vrvi najgnusnijim izrazima, upravo zaudara dahom, kakav se n. pr. osjeća izpred koje pojate, u Sućurcu. Fini dopisnik opet piše: „A mi nu kažemo i opetujemo da je to (zpravak našega urednika) gola neistina, da prava laž, jer nam je izvjestno poznato da je g. Stražičić ina tomu puno manje ad deset godina pismeno izmjenio mnogo rieči za presv. biskupom“.

Na ovu ponovnu laž, ponovno izjavljujemo:

„Ne samo od kad izlazi „Dan“, već nikada, od kada je naš urednik na „Jedinstvu“ a brzo će 10 godina, nije zamjenio jedne rieči, ni ustmeno, ni pismeno sa presv. biskupom“.

U stvari je ovo: Kad se radilo, kako piše dopisnik „Hrvatstva“, da se pokrene jedan Kršćanski list, naš urednik, a onda nije još ni bio na „Jedinstvu“ preporučio se, da što i zaradi. Kad kuje iz tu sramate? A to se pismo, ovo, izrabljuje — i pomiče mu se datum, za čitavih osam godina.

Dalje ne ćemo radi svjeta, koji se na ovakove prizore može da stuži, samo ćemo izjaviti, da ne vjerujemo, da se presv. biskup služi ovakim srestvima, niti da je ikoga na to ovlastio, i uvjereni smo da će on prvi požaliti, da se ovako izrabljuje pismo, njemu pisano privatno.

Ovdje je prestala svaka polemika bivšeg zagreb. „Hrvatstva“ sa mjestnim „Jedinstvom“, jer kako se vidi, nije nit bila potreba da se više bavi, budući g. Stražičić bio pritisnut o zid te morao priznati ono što je samotno nekako, te što mu se dogodilo god. 1904 sa „Hrvatstvom“ eto isto god. 1910 i „Hrv. Država“ u skripac ga uhvatila te morao je jedan Antonije pred neoborivim dokazima i čistom istinom kapitulirati. Ovako sve lažne moralo bi se javno pred publikom žigosati. I još, na žalost, pred ovim faktima, ima ljudi, koji se uzdaju i vjeruju takovim novinarima, a što je žalostnije da u tom hramlju i nekoi svećenici!

Ribarski zakoni pred parlamentom.

VII.

Ribarske zadruge i zakon o osjegovanju. U zadnjem broju smo natukili, kako zakon o osjegovanju ribara nije umjestan u diobi na odvisne i neodvisne. Danas ćemo malo potanje razjasniti, kako ova dioba dolazi na štetu samih ribara a dokle ide na ruku baš onima, koji potrebe ne imaju.

Oredba ministarska, koja se na ovo odnosi kaže nam da pripada pravo na osjegovanje u bolesti i nezgodi osobama, koje su udružene u jednom ribarskom društvu. Ovu tvrdnju ministarstvo preinaša na sve članove jedne ribarske zadruge pa bili oni ribari ili ne, te nadodaje, da oni u tom svojstvu imaju pravo ne samo na osjegovanje protiv nezgoda, ali i u starosti i nemoci. Ribarima, koji nisu udruženi u jedno ribarsko društvo, ministarstvo nepriznaje sva prava jer veli: „all incontro i pescatori non organizzati consorzialmente sono soggetti soltanto all'assicurazione per infortuni“.

U našim prvašnjim člancima istakli smo, kako je posve teško članice ribara udružiti u jednu ribarsku zadrugu, a danas to ponavljamo, te stoga neshvaćamo, kako ministarstvo može da izključi iz jednog zakona baš prave siromašne ribare.

Naši zastupnici pri pretresanju ovoga zakona moraju odlučno ustati protiv ovome, kao što i proti diobi naših ribara na odvisne i neodvisne, jer ovo su samo rieči, a tražiti da ni naši ribari — bili mali bili veliki, bili debeli, bili mršavi, bili članovi jedne ribarske zadruge ili ne — budu uživali jednako pravo, kao su im jednake dužnosti. Smiešno izgleda da nam ministarstvo upotrebljuje medenu rieč „ribarske zadruge“, a kad tamo ono sa svoje strane neda ni pare, da se ove institucije među ribarima razšire i uvriše na našim obalama, dok zna na stotine hiljada trošiti u podizanje ribarstva i ribarskih zadruga u slatkim vodama, svukud po Austriji, ali ne samo kod nas u Dalmaciji. Za nas para nema, a ako vladi pade na um da za naše ribare nešto učini, to ipak na koncu konca ribari sami moraju krvavo doprinieti i u novcu i u krvi, kako će to kašnije vidjeti.

Doprinosi ribara u pojedine zaklade. Paragraf 66 ovog zakona određuje ko ima doprinositi u zakladu osjegovavanja u bolesti, a onaj 74 nam kaže da 2/3 moraju doprinieti sami ribari, a 1/3 sami njihovi gospo-

dari. Dosta je samo ovo, a da se uvjerimo, kako je ovaj zakon postavljen na klimavim nogama. Koji su to gospodari ribara, kad su mal ne svi ribari i uhvaćeni u jednu mrežu? Možda zakon predviđa vlasnike mreža i brodova. Nu ako je ovo tad moramo napomenuti, da ako su vlasnici brodova i mreža, da nisu ribarima gospodari. Niesu stoga, je čisti dobitak se dieli na jednake djelove između mreža, brodova i ribara. Vlastnik broda ima dio ako ide na ribanje, a ako ne nema ni pare, već mu dio prime mreže i brod.

Ako se pako zakon odnosi na samo ljetno ribanje i to ne obće, nego posebno i to u nekim mjestima gdje su ribari dnevno plaćeni kao prosti radnici, to je drugi posao. Nu ovakovih je slučajeva samo malo i posve su neznatni, da bi se mogli uzeti kao obćeniti, a još k tomu uzakoniti.

Kao su se krojitelji ovog zakona postavili na ovu bazu, oni su se odmah postavili na nesigurno tlo.

Paragraf 131 govori o osjegovanju neposposobnosti rada i u starosti, te kaže, da polovinu doprinosa u ovu zakladu moraju doprinieti ribari odvisni 1/2, a 1/2 njihovi gospodari, što iznosi najmanje 12 para na sedmicu a naviše 72 pare. Neodvisni pako ribari morali bi sami izplaćivati cijeli doprinos.

Kao što u ovom, tako i osnova zakona proti nezgodama ne određuje stalan doprinos. Svakako po podatcima, koje je ministarstvo u srednju uzelo stoji, da za osjegovanje u bolesti imamo dvije kategorije i to III. a. i III. b. Po ovoj osnovi za svakoga osjegovanoga ribara III. a imalo bi se plaćati 42 pare, a za ovoga III. b 48 para na sedmicu.

Odvisni ribar kategorije III. a morao bi sam doprinositi ovoj zakladi 28 para na sedmicu, a onaj kategorije III. b 32 pare, dok ribari neodvisni moraju sami doprinositi cijeli iznos.

Ako se ribar kategorije III a razboli prima osim liečnika i ljekova 1.10 K na dan, a oni kategorije III b. 1.35 K na dan.

Zakladi za pripomoć ribarima u slučaju neposposobnosti dobitka i u starosti morao bi doprinositi svaki odvisni ribar para 18, a 18 para njegov gospodar, kao ovaj posljednji i za sebe 1 K na mjesec.

Pri osiguranju ribara proti nezgodama vladina osnova dieli ribara na kategorije, te im daje mjesta počam od VII do VIII kategorije držeći se pri tome premia što ih plaćaju drugi radnici zavodu proti nezgodama u Trstu.

Računajući kako vlada računa u svom programu, ali ne temeljito, da ribari dobivaju 58 K na mjesec, to bi 143000 odvisni ribari i 3000 neodvisnih plaćalo ovoj zakladi na godinu 292.000 K. ili 17 K godišnje svaki na glavu. Gosp. Salata ima dopunno pravo kad veli: „Questo parere mettevva bensì in vista, nella base delle statistiche germaniche te classi di rischio VII od VIII ma soltanto per la navigazione d'alto mare, dove la percentuale piuttosto alta d'infortuni va attribuita non tanto alla navigazione per se stessa, quanto agli accidenti dovuti ai meccanismi dei pirascifi.“

Uzev u obzir, da je naše ribarstvo skroz obalno i da te nezgode pri ribanju su sasmarietke mi mislimo da bi bilo dosta i preko dosta, kod bi naši ribari doprinosili 5 najviše 6 K na godinu po osobi, kad i onako njemački ribari, koji i sa parobrodima ribaju ne doprinosaju ovakovoj zakladi nego 10 K, a oni na jedra 7. U nas nema za ribanje ni parobroda ni brodova na jedra, dakle 6 K maksimum je dosta i preko dosta.

Preglednica doprinosa za pojedine zaklade. Naprema osnovi, koju je ministarstvo u svom programu ovog zakona uvrstilo doprinosi su sljedeći:

Zakladi u slučaju bolesti:	
doprinos davača	
(datori di lavoro)	82.000 K
doprinos osjegovarača	161.000 K
ukupno	243.000 K.

Zakladi za neposposobnosti rada i starosti:	
doprinos neodvisnih osjegovarača	32.000 K
doprinos davača	
(datori di lavoro)	92.000 K
doprinos osjegovarača odvisnih	90.000 K
ukupno	214.000 K

Zakladi u nezgodama:	
doprinos neodvisnih osjegovarača	84.000 K
doprinos davača	
(datori di lavoro)	208.000 K
ukupno	292.000 K

Za sve tri vrsti osjegovanja ukupno 749.000 K. U narednom broju viditi ćemo doprinos države. Kako se iz ovoga daje razabrati, ova svota je uprav ogromna po naše siromašne ribare. Na prvi mah izgleda da su doprinosi neznatni, nu kad se malo zamisli dublje, tad nam pukne jaz, u koji naše ribare po malo guraju.

Političke vesti.

Izbor delegacija. U četvrtak 15. t. mj. obavio se je u Beču izbor delegacija za 1911. sudjelovalo je izboru 8 dalmatinskih zastupnika. Prodan, Dulibić, Perić i Ivanišević glasovaše za Dulibića, dočim Smodlaka, Ivčević, Blankini i Trešić za Trešića kao delegata. Pošto nitko nijedno absolutnu većinu, sledio je ponovni izbor, ali sa istim rezultatom, tako da je morao odlučiti ždrieb. Pri ždriebanju izdrieban je Trešić, koji tako ostaje delegatom. Pri izboru zamjenika dogodilo se isto, dočim je ždrieb odlučio za Ivaniševića. Ovaj je izbor grdna blamaža za sinu stranku većine, koja nije ni toliko jaka, da bar kakovom-takovom većinom pokrije formu za njezino 'pohlepu, nizko postojanje. Sad eto mora da Bogu zahvali, što je dobila „na lot“ delegata. Sto li još neće dočekati! Pišu nam o tom iz Beča, da su gospoda od većine (biva ove naše dalmatinske) ostala užasno pokunjena, jer su se tako prikazala pred širom javnosti u svojoj mizeriji i golotinji, koja je bila dosad poznata samo ovdje u Dalmaciji.

Odstup papinskog nuncija u Beču. Kako „Neue Freie Presse“ saznaje, pogovara se u bečkim diplomatima i političkim krugovima, da će sadanji papinski nuncij, knez Granito di Belmonte, doskora napustiti svoje mjesto. Napustit će ga po svoj prilici već tekom ovoga mjeseca. Od afera Wahrmondove prigodom, kojom je papinski nuncij intervenirao u svrhu zaštićivanja kanonske nauke, saobračaj između ministarstva izvanj. posala i papinske je nuncijature bio prekinut.

Delegacije. Za predsjednika austrijske delegacije izabran je dr. Baernreither. Delegacije će se sastati dne 28. ov. mj. **Novacki kontingent za god. 1911.** Ministarstvo obrane za god. 1911 traži za vojsku i mornaricu 103.100 novaka, od kojih na austrijsku polovicu spada 59.024, a za zemaljsku obranu 19.240.

Politički položaj u Austriji. U parlamentu je Bienert, iza izvještaja, da je od kralja ostavka kabineta primljena, umolio parlament, da rieši nužne predloge, koji u ovom zasjedanju moraju biti riešeni prema zaključku kluba stranačkih pročelnika. Tu su u prvom redu proradunski provizorji, trgovinski ugovor sa Srbijom, produljenje poslovnika i izbor u delegacije.

O situaciji se je izjavio dr. Šušteršič, koji je rekao, da ova kriza nije samo ministarska nego parlamentarna. Parlament postaje star i nemotan, i stranke većine u njemu niesu cadre održati kakovu vladu. On očekuje promjenu sastava. U svemu će pak odlučiti kruna.

Što se tiče sveučilišnih pitanja, južnih Slovenki držje, da je svaka obveza glede talijanskog fakulteta, koji se imao uputiti jednom pododboru, pala s padom ministarstva. Talijani naprotiv traže, da se to pitanje svakako pododboru uputi, a na odnosno pitanje Bienert im je odgovorio, da on u to više ne ulazi nego da se to posao proradunskog odbora. Slaveni ne će od svog iztaknutog stanovništva nikako popustiti i se predviđa, da će se prilike još više zamrsiti a odnošaji poostrići.

Justovci ne obustiraju. Justovci su izjavili, da ne će obstruirati proti bankovnom pitanju i da ne će nikako do 22. o. mj. sprečavati rad sabora.

Polonji se povlači. Zast. Geza Polonji je izjavio u kuloarima, da će se povući sa političkoga polja, jer da nije lud boriti se sam proti jednoj organizovanoj družbi, koja je mogla doći na vladu, jer je danas moguće magjarskoga seljaka kupiti kako god koga volja.

Naši dopisi.

Makarska, 10 prosinca.

Doba komesarijata.

IV.

Za danas ćemo izostaviti posljednjem Oberthorhu nepodobitina iz posljednjeg doba, te ćemo se časokom natrag ponieti i iznieti na javnost njegovo postupanje prigodom proslave blagdana s. s. Cirila i Metoda, e da i šire občinstvo znade, kako ovaj došljak i u pitanju čisto narodnom hoće da izazivlje i smutnju traži. Ima više godina, da je Makarski Sokol uveo hvalovredni običaj proslaviti blagdan narodnih apoštola. Pošto je Sokol ovu svečanost prvi u Makarskoj uveo, to se je Sokolu svake godine prepustala inicijativa. Ali onaj zloduh na obćini, da bi se što više ulizao komesaru, objelodani lukavo prvo nego je bio običaj oglas na gradjanstvo, mimolazeć sporazum sa Sokolom, e da na taj način iskoči „rodoljubno“

prvenstvo njegovog novog gospodara i istodobno da time izagna „Sokola“. Ali su se prevarili u računim. U Makarskoj imade samo jedan glagoljaš, velečasni Pečić, koji je članom Sokola, i kao takav od kada je ovdje, ođičtaje svake godine starosjavelensku službu Božju na dan blagdana s. s. Cirila i Metoda za svečanost koju „Sokol“ priredjuje. Oberthor u svojoj umišljenosti zahtjevao je, da velečasni Pečić izostavi Sokola i da bude pri ruci njegovom strančarenju, naime da tog dana reče svetu misu za općinu. Velečasni Pečić odgovori uljudnim načinom Oberthoru, da mu ne može želji udovoljiti, jer da će on po dosadanjem običaju ođičtati službu Božju za Sokola, pa neka se obćina u tom pogledu sporazumi sa Sokolom. Da ne bude to Pečić učinio! Oberthor kao da je iz kože izašao, stao se groziti Pečiću, da će mu on činiti viditi, da će ga biskupu tužiti, kao da je velečasni Pečić njegov podredjenik pa da on može s njime zapovjedati. U oči blagdana, slučajno radi uredovnih posala, bivši načelnik Klaric sastao se je na obćinskom uredu sa Oberthorom i po sveo rieč o sutrašnjoj proslavi, te mu tom sgodom kazao dosadašnji običaj, misleći da imade posla sa čovjekom nepristranim i razboritim, upućivao ga, kako će se neugobno dojmiti gradjanstva, ako ustraje u tome, da obćina napose priredi svečanost, a napose Sokol. Nu Oberthor se ne daje razlogu, već je hotio pokazati svoju samovolju i strančarenje, pa je posprdnno stao govorniti, kako će on i bez Pečića imati sutra glagoljaša. U Brelima župnikom je prečasnij Zamić, naš ođični istomišljenik. Oberthor njemu brzojavi da dodje sutra ođičtati glagoljašku misu, i to na način, kao da ga u ime celog gradjanstva zove. Prečasnij Zamić na prvi mah misleći, da je velečasni Pečić zapriečen ili odsutan, odgovori da će doći, ali kad je kašnije potanko saznao kako stvar stoji, odgovori Oberthoru da ne može doći. A sad da bilo viditi Oberthora, kako biesni i prieti se popovima. Nu ni ova druga nije ga dozvala pамет; već sutra dan, u isti sat, kad je Sokol priredjivao glagoljašku službu Božju u crkvi sv. Filipa, on je priredio drugu u crkvi sv. Petra i to latinsku, što je prava ironija proslavi narodnog blagdana. Sakupio nekoliko šarenjaka, koji do tada nikad nisu marili za narodni blagdan, dapače i nekoiu talijansku gospodu, te s njima pošao na prkos svečanost, dok su pravli Hrvati po starom običaju sudjelovali glagoljaškoj službi božjoj, što ju je priredio Sokol. Pošto je Oberthor na ovaj način primio moralnu zašnicu, koju je i zaslužio, stao se je po gotovo prieti, kako on ne će više dozvoliti Sokolu da priredjuje svečanost na dan s. s. Cirila i Metoda i sličnih budalaština; a kad mu se je prva prigoda pružila, iskalo je svoju srčbu na Sokola, nedozvolivši mu obćinskog zemljišta i obhoda po gradu za javnu vježbu, kako je to svojedobno bilo javljeno u cienjenoj „Hrv. Rieči“. Evo ovakovog čovjeka pošlaše nam na upravu obćine, koji je kadar u svom strančarenju i bahatosti svega počiniti, a to se baš hoće onima na zemaljskom odboru, i njihovoj upravi.

Pravaši.

Iz hrvatskih zemalja.

Saziv sabora. Hrvatski sabor u Zagrebu sazvan je za 20. prosinca 1910.

Trojezično sveučilište u Trstu! „Grazzer Volksblatt“ donasa članak, koji ima u sebi dosta zanimivoga. U članku se govori o sveučilištu u Trstu. Iztiče se važnost Trsta kao luka za mornarhiju i sve ogromne troškove, koje je država za Trst izdala. Ali današnja magjarska stranka je nepovjerljiva. Talijani propadaju, a Slovenci, koji su okolo Trsta svagdje u ogromnoj većini, prodiru moćno, tako da je nemoguće njihovo napredovanje zaustaviti. Pošto pako u Trstu ima sila industrijalaca i bankara Niemaca, te pošto Niemci sačinjavaju već jednu desetinu pučanstva, to bi Niemci morali podpirati protutalijanske elemente u Trstu i Talijani bi s mjesta propali. Zagovara neku akciju u austrijskom duhu i kao početak predlaže, da se u Trstu osnuje trojezično sveučilište: Talijansko-jugoslovensko-njemačko! Ovaj glas je u toliko zanimiv, što dokazuje, da i Nemci počinju uvijdati, kako je ludo s njihove strane bilo dosad uvijek postavljati se na strani Talijana a proti Hrvatima i Slovencima. Drugi navodi u članku u same fantazije.

Za reciprocitet. Djačke manifestacije u Zagrebu za reciprocitet imale su i svoje senzacije. Djaci su spalili neku Khuenovu sliku na što je redarstvo na masu navallilo. Redari potisnute djačke od sveučilišta, a konačno protuzakonito prodriehi i na akademsko tlo. UapSeno je bilo 14 osoba što dakada što radnika. Iz Zagreba se pak javlja, da će se sa manifestacijama dalje proslediti. Redarstvo je pozvalo neke djačke te im javilo, da ono ne će prieti manifestacije za reciprocitet, ali ove da se ne smiju izroditi

Oglasi se uvršćuju samo oni, koji se unapried plate!
Uredništvo.

HRVATSKA

VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Dionička glavnica - - -
- - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 180.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice. Obavlja inkaso, pohranjivanje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - - - -

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

173-54

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podupuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

90

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Centrala: Via Coroneo 45.
Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stala prostih, apaniranih i za ures.
Veliki izbor predmeta za ljezarne, drogerije, porculanso i zemljano sudje, ocaline, staklarije, svjetiljke itd.
Velike količine naročitih tvari u ocalini, porculani.

Ciene umjerene koje se ne boje utakmice.
Na zahtjev šalju se cijenici bađava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26.II. 10.

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian

Tkaonica i odpravništvo

Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odjela, zimske kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kanafasa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona.

Ciene su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko.

Tražite uzorke.

Može se dobiti 30 do 40 mt. odpadka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpadaka se ne šalju uzorci.

16-24

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini. Tvorničke stalne oline.

Bogati ilustrirani cijenik. Šibenik, Glavna ulica, br. 128.
14.9.-910.-14.9.-911.

Najsavršeniji gramofoni i ploče

sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

provi-djeni znakom 'Andjeo'

dobivaju se u knjižari i papirnici:

Ivan Grimani
Šibenik, Glavna ulica.

Šalje na zahtjev cijenik i popis komada bađava i franko.

14.-9. 910-911.

ANT. RADIC

SPLJET (SPALATO)

Ilustrirani cijenik, šalje bađava.

VIII

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu

Sv. Ćirila i Metoda

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

udržava od 16. jula 1910. sljedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posl. podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne;
povratak svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne;
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslie podne;
povratak u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska između Pale i Zadra)
Polazak iz Trsta svake subote u 6 sati prije podne;
povratak u četvrtak u 5 sati 12-45 poslie podne.

Trst—Metković D (trgovačka)
Polazak iz Trsta svake nedjelje u 6 sati prije podne;
povratak svake nedjelje u 6 sati prije podne.

Trst—Vis (trgovačka)
iz Trsta u četvrtak na polnoć;
povratak svake sriede u 8 sati prije podne.
27.VII.10

PRVORAZREDNOM DIPLOMOM I ZLATNOM MEDALJOM NA RIMSKOJ IZLOŽBI POLJODJELSTVA I OBRTHIH PROIZVODA NAGRAĐENA

TVORNICA VOŠTANIH - SVIEČA -

VLADIMIR KULIĆ
ŠIBENIK

PREPORUČA SVOJE PROIZVODE P. N. GG. ZUPNICIMA, CRKOVINARSTVIMA I BRATOVSTINAMA -

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora proizvajda

Svake vrsti ovog jestiva. **Od najboljeg marseljskog griza** Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

Dobrog i od najfinijega **pšeničnog brašna** dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat
Šibenik.

15.VI. 10.

KNJIŽARA I PAPIRNICI

Glavna ulica **IVANA GRIMANI-A** Glavna ulica

ŠIBENIK

preporuča p. n. občinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, talijanskih, njemačkih i francuzkih knjiga romana, slovnica, rječnika onda pišaćih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima predplate na sve **hrvatske i strane časopise** uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalaha svakovrstnih **toplomjera, cviker-naočala** od najbolje vrsti i **leća** u svim gradacijama.

Vanjske naručbe obavlja kretom pošte.

24-9. 911.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebitina.

Preuzimlie naručbe svakovrstnih pečata od kaučuka i kovine.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Najbolji namještaji snage
kao što:

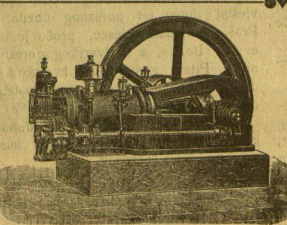
motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjeljske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrašavi plin (Sanganlager) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

28.IV.10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravit sve upite:

Kuća Gutenberg,
EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via S. Nicolo 2
Zahitjevanje cijenik besplatno i bez poštarine.
Dopisivanje hrvatski.